

Ob obletnici koroškega plebiscita

Imperialistične spletke na Koroškem

Pred 28 leti so vrgle zapadne velesile koroške Slovence v žrelo nemškega moloča. Sedaj bi radi ponovili isti zločin nad njimi - Italijanski imperialisti in „interesi Tržaškega ozemlja“

Danes je poteklo 28 let, odkar so zapadne velesile izigrale pravice jugoslovanskega koroškega plebiscita v Sloveniji. V tej diplomatski borbi, ki je trajala od konca prve svetovne vojne, pa do plebiscita v letu 1920, ki se je izvršil 10. oktobra 1920, je bila največja zaveznica Avstriji in velenostvemu tedanja takozvane demokracije Italija, ki je teptala najosnovnejše načela o pravicah zaslužnih narodov v cilju, da bi odtrgala čim več narodnega ozemlja od Jugoslavije. Zato takrat so namreč Italijanski imperialisti slutili, da bo Jugoslavija glavna ovira pri njihovem načrtu, da bi napravili iz Jadranskega morja amare noštro, kjer bi oni gospodarili in izkoriščali po mili volji.

Tedajna Jugoslavija se je v pogajanjih, ki jih je imela z Veliko antanto od maja do septembra 1919, odločno upirala vsakemu plebiscitu in je zahtevala

ki so naselili vso Koroško in tam stalno prebivalci več stoletij pred Nemci, so potem prišli pod politično, socialno in gospodarsko odvisnost Nemcev in njihovih naselencev. Bili so brez lastnih šol, brez svoje inteligence in so zato logično prišli pod tisejši kulturni vpliv Nemcev ter v položaj, da so šteli kot manj vredne in spostovali vse, kar je bilo nemškega. Tako je postal del Slovencev narodno manj vreden, kakor jih najdemo po nekod tudi pri nas med beneških Slovinci. Poleg tega so bili Nemci kot gospodujoča plast raztreseni med slovensko množico kot veleposredniki, uradniki, trgovci itd., ki so gledali na Slovence kot na nekakšno manjvredno, podrejeno raso in vršili nanje hud neposreden pritisk.

Zato je bilo jasno, da bi del Slovencev iz strahu ali iz narodne nezavednosti pri takem plebiscitu glasoval za Nemce, kar se je pozneje v resnici tudi zgodilo,

FRANCE GRAFENAUER, SLOVENSKI KMET IN OBRATNIK IZ ŽILJSKE DOLINE, JE BIL POLITIČNI VODITELJ KOROŠKIH SLOVENCEV, DEZELNI POSLANEC IN POSLANEC DUNAJSKEGA PARLAMENTA.

na črti, ki je bila določena za severno mejo volivnega pasu A. Po tem predlogu naj bi pas A pripadel brez plebiscita Jugoslaviji in pas B pa Avstriji. Seveda je bil obit tudi ta jugoslovanski predlog.

Jugoslovanski delegat dr. Vesnić je dne 4. junija na konferenci dejal, da se glede na sovražno silo nalaga plebiscit Slovincem na Koroškem, med tem ko ji odrekajo pravico na Primorskem, kjer je ostalo okrog 400 tisoč Slovencev pod Italijo. Zato takrat je prerokoval, da se bo Avstrija, kot nemška država, čež 15 ali 20 let združila z Nemčijo.

Ko so priključili nemške Eupen in Malmédy k Belgiji, so tam uvedli postopek, da se v določenem roku prebivalstvo lahko izreče proti tej priključitvi. Koroškim Slovincem so imperialisti odkrili tudi to pravico, ko je Francija po Tardieuju predlagala enak postopek na Koroškem.

Proti temu so bili zopet v prvi vrsti Italijani, ki so trdili, da se premo upoštevanje interesi Italije in železniške zveze Trsta z zaledjem. Trdili so, da razmejitev, kot jo je predlagala Jugoslavija, sicer ustreza narodnostnim razmeram, ne pa gospodarskim potrebam, ki so za važnejše od narodnostnega stanja. Predlagali so tudi vojaško zasebno Celovske kotline, kar so upali, da jo bodo zasedle njihove čete.

Tudi iz poročil avstrijskih zastopnikov na pariski konferenci Schumyja in Wuttjeja je razvidno, da so imeli Avstriji možnost zaveznika v Italijanih. Dne 3. junija 1919 sta podarila, da amora Italija storiti sedaj vse, da ostane pri plebiscitu in da ozemlje Celovske kotline na pretno omejeno, ter da naj se v tem smislu vpliva na Segrejo, Sonnina in Orlandina.

IZ VSEGA POTEKA BORB ZA SLOVENSKO KOROŠKO JE Torej jasno razvidno, da je bila Italija v svojem nenehnem imperializmu že tedaj hud nasprotnik Jugoslavije. Italija je hotela izbiti črno železniški zvez med Trstom in njegovim zaledjem iz jugoslovanske zemlje, kakor ji je izgrala je dober del slovenskega zaledja. Tedaj je veljalo zanje egospodarsko načelo in je bilo narodno vprašanje, na katerega se

sedaj, tako radi sklicujejo pri vprašanju Trsta, zanje abezpombno, kakor je bilo brezpombno takrat, ko so si lastili celo Slovenijo, kot Trstu potrebnost zaledja.

10. oktobra 1920 je bil za koroške Slovence črn dan, ko so jih zapadni imperialisti z Italijo na delu kruto prevrtili za njihove najosnovnejše pravice in jih ponovno vrgli v žrelo nemškemu moloču. Tudi sedaj bi radi isti imperialisti ponovili svojo igro in izvršili ponovno izdajstvo nad koroškim ljudstvom, vključno svedčanin obljubam med vojno in vključno veličastnemu in edino pravemu plebiscitu, ki ga je napisalo to ljudstvo s svojo krvjo v narodno-osvobodilni borbi.

Toda slovenski hlapci Jernej ni nehal iskati svoje pravice in jo bo iskal, trgal ter se boril zanje, dokler mu ne bo v celoti zadoščeno, pa ne samo na Koroškem, ampak povsod tam, kjer se jejejo naši bratje pod tujim jarmom.

L.M.

Vprašanje slovenske kulture na Tržaškem ozemlju

Slovensko in hrvaško narodno vprašanje na Primorskem, v Trstu in Istri je bilo v avstrijskih časih del slovenskega in hrvaškega narodnega vprašanja. Večji del slovenskega in hrvaškega naroda na tem ozemlju so tvorili mladi in srednji kmetje ter vaški proletariati. Delavstva do uvajanja industrije ni bilo. Slovinci in hrvaški delavci so živeli v obmorskih mestih, kjer jim je grozila asimilacija z italijanskim življenjem, kar pa Italijanci, ki so se obdržali v slovenski prebivalstvu, niso hoteli priznati. Tako so se obdržali v slovenski prebivalstvu, niso hoteli priznati. Tako so se obdržali v slovenski prebivalstvu, niso hoteli priznati.

Začetki slovenskega meščanstva na Primorskem

Ko se je v slovenskem svetu v dobri gospodarskega liberalizma budila narodna zavest tudi med meščanstvom in ko je imela slovinci v mestih največje vpljavo narodno-napredna (liberalna) stranka, je vpliv te orieniacije meščanstva posegel tudi proti Trstu. Vedno pogostejše so se pojavljale posamezniki, ki so se trgovino in obrtovo dvignili ter ostali tudi v narodnem pogledu Slovenci. Tako so se polagoma ustvarjali krepki začetki slovenskega meščanstva na Primorskem. Dasi je to meščanstvo ostajalo zvesto slovenski narodnosti, je vendar neprestano pretela nevarnost, da se ji v borbi za obstanek z drugimi tekmeči izmevijo. Ker pa je slovensko meščanstvo imelo le malo kapitala, zato se drugorodne skupine niso zalele v močnem zaledju. To slovensko meščanstvo in malomeščanski sloj sta uspevala tudi zaradi podpore slovenskih okolišinskih prebivalcev. S samobrambenim geslom „Svoji k svojim“ so mogli slovenski malomeščanski elementi računati na odjemalce med svojimi rojaki. Ker so bili slovenski meščanski krogi v glavnem odvisni od slovenskega prebivalstva in ker jim je tuji kapital pomenjal gospodarsko uničenje, so se bolj in bolj navezovali na svojo narodnost in pri njej vztrajali. Italijanski irendentizem je bil v glavnem gospodarski pritisk. Kultura te dobe je bila po vsebini etnična, po svetovnem naziranju pa slovska. Glasilo primorskega prebivalstva je imelo simbolično ime: EDINOST.

IZ UVODNE BESEDE h Koroškemu zborniku

Nemško zgodovinsko ekspanzijo je treba zaustaviti vsaj na meji slovenskega etničnega ozemlja iz srednje 19. stoletja. Ko se je začela posebno sistematična germanizacija, tudi slovenski narod mora nasproti Nemcem doživeti dokaz, da imperialistični uspehi niso trajni in da se nasilje kaznuje.

Slovenska Koroška v mejah Avstrije je v vsej Evropi zadnje torišče, na katerem se panermanski imperializem se slej ko prej izkazuje. Germanizacija se je v senzermski Avstriji z vso silovitostjo nadeljevala in se potencirala. Tendence nadeljevanja je očimna tudi danes. Ta imperializem je treba zadeti v živo in tako tudi novi Avstriji pomagati, da se zave svojih nalog in otrese nezdružljive tradicije. Tega ni mogoče drugače kakor z operacijo, s priključitvijo slovenske Koroške k Sloveniji v FLRJ.

Slovenska Koroška je končno tisto ozemlje, na katerem je panermanski imperializem najbolj zavestno zabljal opornike za most proti Jadranu.

Je pa še ena okolnost, na katero je treba pri koroškem vprašanju posebej opozoriti. Slovenska Koroška ni samo torišče, se vedno se udeležuje germanski izredne potujočevalne sistematike. Skozi stoletja se ubija in blati vse, kar je slovenskega. Koroške Slovinci se odreke samobitnosti besede, običajev, pesmi, kulture. Ne priznava se mu nobena pravica do eksistence kot zavednega Slovincu.

Le kdor razume tudi to stran koroškega vprašanja, more biti do koroških Slovencev do kraja pravičen in more razumeti dolžnost posebnih pomoči, ki jo moramo nuditi koroškim Slovincem ostati Slovenci.

LOJZE UDE

Osem mesečni načrt dela za prosvetna društva

(Prvi del članka je bil objavljen prejšnjo soboto).

2. O dramskem delu v prosvetnih društvih

Za kulturno prosvetno delo po društvih je izredno važnost delovanje dramskih društev. Dramatika pa se ni zavežala takega obsega, kot so ga zavzele pevski zbori, ki predstavljajo pri nas masovno kulturno udeleževanje. Kljub temu lahko rečemo, da je dramatika našemu ljudstvu že tako blizu, da predstavlja panogo kulturno-prosvetnega izživljanja, ki je na prvem mestu takoj za pejem.

Prosvetna zveza je vedno svetovala prosvetnim društvom: igrajte dobro, kvalitetno igrate. Pri tem se ni ozirala na to, ali so enodejanske ali večdejanke. Razumljivo je, da bodo boljše dramske skupine kot so openika, prosvetna, svetokirski itd. izbirale težje trodejanke, šibkeje pa lažje enodejanske.

Najbolj pereče vprašanje, pred katerim stojijo igralske družine, je:

Kako naj izberemo igro? Kaj naj igramo?

Izbira igre je za dilematično odred govorilne, kot za poklicna gledališča. Zavedati se moramo, da naši pederški odri ne morajo računati na ohranjanje publike s pomočjo tehničnih pripomočkov, bogatih dekoracij, dragih kostimov in tucetih efektov. Poleg tega moramo vedeti, da je igra dilematična v večini primerov precej slaba. Zaradi tega je uspeh odvilen v veliki meri od igre same. Če je igra slaba, bo ves naš trud zaman. Publika pa bo nezadovoljna. Ob takih razmislijanjih si nehoče zastavljamo vprašanje:

Katera igra je dobra in katera je slaba?

V domači in svetovni dramski literaturi najdemo brez dvoma mnogo dobrih igr. Toda preden se odločimo za katero, je treba dobro premisliti, če izbrana igra ustreza celji vrsti pogojev.

Igrati ne smemo le zaradi osebnega užitka ter zato, da bi se pokazali pred znanci. Zadažati si moramo resnejše vzgojne naloge. Pri izbiri igre se moramo predvsem vprašati, kaj je v določenem trenutku za nas najbolj koristno. Igrati moramo, kar je za nas najbolj koristno. Igrati moramo, kar je za nas najbolj koristno. Igrati moramo, kar je za nas najbolj koristno.

Vaska igra, ki rešuje in prikazuje globoke in resnično važne probleme, je dobra. Na vsak način pa je

treba od primara do primara široko in pozorno prebrati, katera igra je najprimernejša. Včasih pa si naša gledališka publika želi zdravi humor, oddih in koristno zabavo. Naše igralske družine bodo to željo upoševale in nudile občiskovalcem zdravo in večjo zabavo.

Zalostno pa je dejstvo, da uganjajo občinstvu česte igre, ki jih moramo odklanjati. To tiste sentimentalne igre, ki z preracunanimi besedami in dejanji izvajajo solze in razčirajo srce. Ni nesreča, če potete kakega solza preveč. Zlo je v tem, ker te igre prikazujejo po navadi razvratno, sentimentalno plažjo. Predstavljajo življenje ravno obratno, kot je v resnici. Poslušujejo se vseh mogočin cenitih stopenj za zavajanje lahkovernežev.

Kako lahko se na ljudi vpliva z odra, imamo priliko opozoriti skoraj vsak dan, ko vidimo, kako ploskajo demagoški govorniki, ki se postavijo na oder in izustijo nekaj nesmiselnih patetičnih stavkov. Zato igralci, borite se proti igri, ki lahko prinesejo pisatelju kup denarja vsem na ceno slavo. Zavedajte se, da slabe igre povzročajo v človekovi vzgoji nepopravljivo škodo. Zadrževanje od igr, ki jih boste igrali, zdrav smisel in resnično nepoplačeno življenje.

Pozorni moramo biti tudi do igr, ki so pisane v slabem, nepismenem jeziku. Te vplivajo škodljivo neugodno na izvajalce in poslušalce. Ni pomaga, če so nameni pisatelja in izvajalcev se tako dobri. Predstava

predne kulturne delavce pa je pevala s kulturnimi boljševiki. Najodličnejši je postal razkol med špansko državljansko vojno. Napovedoval se je slika bodočnosti: krog dominavetovcev z Javornikom na čelu bo zagovarjal karšni koli fašistično vladavino, celo fučevaj žareni, sodelovalci „Dejanja“ s Kockekom pa bodo branili demokracijo in se pridružili vseljuskemu gibanju v narodnoosvobodilni smeri.

Nastanek Osvobodilne fronte, vseslovenskega političnega gibanja

Po kapitulaciji jugoslovanskega protifurjskega režima se je pod vodstvom komunistične partije osnovala Osvobodilna fronta slovenskega naroda. Delavski razred je spoznal nujnost, da odločno in aktivno poseže v narodnoosvobodilno gibanje zatirane slovenskega naroda, ki so ga trile okupatorji obsidili na smrt ali počasno umiranje, in da v tej odločilni uri prevzame vodstvo vsenarodnega upora proti osvajanju in njihovim pomagajočim v domovini. Tako je Osvobodilna fronta združila v sebi vse slovensko ljudstvo, ki se je zavedalo, da gre za največje odločitev v slovenskem političnem, kulturnem in socialnem življenju.

OF je postala vseljusko in vseslovensko politično gibanje, ki je prevzelo vase vse dosedanje demokracije in narodno valovanje. Takoj v začetku je proglasila združitev vseh Slovencev na novih državno-pravnih, socialnih in prosvetnih temeljih.

Ostanki osedajnih političnih strank - klerikalci s fašističnim in korporativističnim programom, jugoslovenski nacionalisti z močnimi diktatorskimi stremiljenji in socialni demokraci z izdajalskim podpiranjem vladajočih razredov - so se složno ponudili v službo okupatorju in mu dali na razpolago vse politični in prosvetni aparat. Tam se je znašla tudi cerkvena hierarhija.

OF je prevzela tudi slovensko kulturno tradicijo

Osvobodilna fronta je imela jasne poglede na vse dogajanje med slovenskim narodom. Zavedala se je izredne važnosti, ki jo imata demokracija kultura in prosveta v borbi za narodno in družbeno osvobodjenje. Slovenske narodni zvesti kulturni delavci so morali za trenutke umolkniti, nato so pa odšli v gozdove in postali partizani ali pa so se umaknili pod zemljo in delovali kot aktivisti. Slovensko ljudstvo je dobivalo iz ilegalnih tiskarn na okupatorjevih tleh ali pa iz svobodnih gozdov časopise, brošure, politično literaturo, a tudi pesmi, črtice in novele. Posebno važnost je imela partizanska glasbena, partizanska pesem je pomagala združevati vse Slovence. Pesniki so prihajali tudi iz ljudstva, iz tovarn in revirjev, s polji in njiv. Pli so delavci, kmetke hčere in sinovi, a tudi matere in očetje. To se dogaja je v najhujših časih in morda je bilo tako v dobi, ko je se čvrsto živila med našim ljudstvom narodna poezija, ko so se spominjali bojev za staro pravdo in kralja Matjaža, ko so klicali „Ej vuk, le vuk, uboga gmajnac. Obenem s potrdilom ljudske umetnosti in demokracije kulture pa je Osvobodilna fronta sprejela za svojo vso napredno tradicijo od Prešerna do Cankarja, priznala veliko Levstikovo delo in Gregorčičevo pesem.

Po osvoboditvi se je slovenski narod združil. Ustvarila se je enotnost slovenske kulture ne glede na meje. Pravi naslednik vseh plodnih pridobitev preteklosti je postalo vseljusko gibanje. Različni begunci, ki se proglasijo za demokracije in govorniki o svoji smeri kot legitimni nasledniki zgodovinskega razvoja, so v resnici izkoristili pripravištarstvo, propadnih razredov ter klavirski kreature v imperialistični službi. Njih kultura je jalova, brez zveze z ljudstvom in jedrom slovenskega naroda. Ker je bila izraz stare družbe, zapisane propadu in smrti. Ta

bo kljub vsemu zopna. Takta igra je podobna pevski, ki izveže pesmi aadrese občinstvo, glas pa ima hripav, grd in nezdrav. Izgubljamo se torej igr, ki so pisane v slabem jeziku. Imamo pa tudi igre, ki so pisane preveč neumno. Tudi te ne izkumelejo najbolj, kajti za igro je najbolj oni jezik, ki je enostaven, jednat in priroden.

Igre naj bodo pelneke. Ni dobro izbirati igr, ki niso v skladu z zmogljivostjo dramske družine. Igra ne sme imeti n. pr. več oseb, kot jih ima igralska skupina. Vloge naj na budo preveč težke za neizkušene igralce. Deklacija in oprema odra pa naj ne zahteva več, kolikor zmornemo. Kljub temu pa ne smemo biti preveč plašni in brez iznajdljivosti. Oprema odra se da čisto doseči z nekoliko dobre volje in podjetnostjo. Skrbimo za to, da bomo izpolnjevali odrski inventar.

Včasih pa se pojavijo težave pri vlogah samih. Mlado, lepo dekle se čisto brani igrati stopo ženo itd, ker ji ni še nihče razložil, da je največji umetniški odra tisti, ki na vlogi izkazuje največjo iznajdljivost. Monopoli nad vlogami je kvarjen, kajti občinstvo se kmalu naveličla gledati osebe, ki igrajo vedno podobne vloge.

Če združimo vse misli, ki smo jih tu navedli, lahko rečemo: Izbirajte dobre in primerne igre za igralske družine.

Recitiranje mora biti vsakemu igralcu priljubljeno. Z njim se učijo nastopati pred občinstvom ter pravilno in jasno izgovarjati slovenske besede. Uči se tudi brez pretiranih gest podajati misli pesnikov in pisateljev. Dobrega recitatorja lahko primerjamo s elitnim koncertnim pevcom, ki najbolj dovršeno podaja dela velikih umetnikov.

3. Glasbeni program za leto 1948-1949

Za uspešno delovanje pevskih zborov je nujno potrebno, da se vsi pevski vaje napredujejo v mesecih od oktobra do maja. Glasbeni referent Prosvetne zveze pri osem-mesečnem načrtu je izjavil, da sta za uspešen razvoj potrebni najmanj dve vaji na teden, če hočemo, da se bodo pevci naučili pesmi, ki so predlagane. Naloga pevskih zborov je, da se naučijo tri nove pesmi, ki se bodo izvajale na prvomajski proslavi. Poleg tega naj vsak pevski zbor tudi nauči tri nove pesmi, ki naj jih izbere pevcevala sam ali pa, kar je najboljšo, sporazumno z glasbenim referentom Prosvetne zveze. Popolnoma se skladamo s tem, da naj pevcevala izbere nove pesmi v sporazumu z glasbenim referentom, kajti glasbeni referent pozna na eni strani obširno glasbeno literaturo, na drugi strani pa zmogljivost pevskih zborov. Vedeti se je že zgodilo, da so nekateri zbori prtelili

Osnovno pravilo pri analizi in študiju vlog je: igralce naj se nikoli ne sprašuje, kako o bo vloga od igralca, temveč naj raje podrobno razmislija o tem, kaj vloga predstavlja in zakaj ravna v posameznih etapah igre tako in tako in nič drugače. Če go igralcu jasen, skaj in „zakaj“, se mu bo tudi skakov porodilo organsko sam po sebi. Ali z drugimi besedami, oblika igranja ni sama sebi namena, temveč je le zunanji izraz vsebine.

Fran Žižek

hirati, nazadovati in celo propadati po krivdi pevcevali, ki niso znali pravilno izbirati pesmi. S preteklimi pesmimi so vželi preprostim pevcem vsejše da petja.

V osemmesečnem načrtu za naslednjo nekaj novega, nekaj posebnega. Pod točko 6) piše: Pri vsaki pevski vaji naj se porabi deset minut časa za pouk glasbene teorije. Pevci in pevke moramo nuditi glasbeno teorijo, ki je za vsakega pevca neobhodno potrebna. V prvi vaji naj bi se našli pevi seznanili z notami, njihovo vrednostjo, z ritmom, pavzami in intervali.

Marsikdo od naših pevcev se bo vprašal: Kako pa so prišli do te notovazije? Vsem, ki bodo tako vprašali, bomo čisto preprosto odgovorili. Pevski zbori, ki so pri nas v zadnjih treh letih zrasli kot gobe po dežju, so v svojem petju dosegli neko stopnjo, preko katere ne morejo. Večje uspehe bomo dosegli le na ta način, če bomo pri petju računali z znanjem, ki se ga bomo pevi pridobili z učenjem osnovnih naukov iz glasbene teorije. Upamo, da bodo pevci pouk teorije sprejeli z največjim zadovoljstvom in veseljem pevovodje in pevski zbori, ki bodo dosegli največje uspehe, pa bodo nagrali. Ugotovitev teh uspehov bo izvedla Prosvetna zveza po nadzorstvu treh glasbenih. Pevske zore ne pevcevala postajajo novi skladbina, katerega rezultat naj bo do dovršeni pevski koncerti. Vsek pevski zbor naj priredi vso in koncert. Z obdelanim programom pa naj gostuje n. pr. v krajih, kjer ni pevskih zborov, zlasti pa v krajih, ki so narodnostno ogroženi.

Ker pa nimamo v prosvetnih društvih samo pevskih zborov, temveč tudi godbe in tamburšake zore, predvidevamo tudi delo za godbe in tamburšake zore. Vaska skupina naj nastudira dve novi skladbi. Vsi tamburšaki pa bodo nastudirali trije skladbi, s katerimi bodo lahko pri večjih prireditvah skupno nastopili.

(Konec prihodnjo soboto)

laizdemokracija kultura samo se živorati, njen pogin je nujen in neizbežen. Brez zveze s slovenskim narodom in njegovim konkretnim življenjem je obsojeno vse prizadevanje političnih in kulturnih beguncev na bežen konec ob cestnem jarku. Zapadni imperialisti jih umetno vzdržujejo, ker jim njihova smer razredno in ideološko odgovarja. Sramotno hlapčevanje lažnih demokratov, ki so poveljevali fašistično in hitlerjevsko nekulturo, je v slovenski zgodovini in dajstvo brez primere. Denarna pomoč angloameriških zaščitnikov, ki naj jih izročijo smer hlapčevja.

(Nadaljevanje na 4. strani)

GOSPA SVETA, STARODAVNA CERKEV NA GOSPODARSKEM POLJU, NA KATEREM SE JE VRŠILO USTOLICENJE KOROŠKIH VOJVOD.

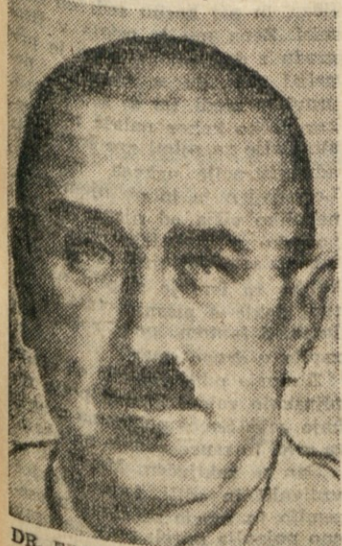
Priključitev k Jugoslaviji tistega ozemlja, o katerem so statistike jasno dokazale, da ima slovensko večino. Dobro so namreč vedeli že tedaj, da plebiscit čisto ni svobodno izražanje volje in da je pri njegovi izvršitvi nevarnost za pristatnost in zlorabe, kar se je potemtud deljansko in v polni meri pri plebiscitu zgodilo. Eden temeljnih pogojev za pravilno izvedbo plebiscita je ta, da na obeh straneh približno v enaki meri razvita narodna zavest in da je dana možnost svobodnega izražanja ljudske volje.

Italija je na mirovni konferenci v Parizu leta 1919 bila nasprotna plebiscitu, ker je hotela, da Slovenska Koroška pripade Avstriji, poleg nje tudi jeniški kotli, ki bi spravili pod Nemce katoličani, 50 do 60 tisoč Slovencev na Gorenskem. To svojo željo je Italija zagovarjala s tem, da je potrebna taka razmejitve zaradi bojniške železnice, ki da ne sme teči po jugoslovanskem ozemlju.

Ko pa je bilo 12. maja 1919 veljavo vsemu sklenjeno, da bo plebiscit v Celovški kotlini, je Sidney Sonnino, takratni italijanski zunanji minister, izjavil, da se vsi vrši plebiscit v Celovški kotlini, naj bi se vršil tudi v Mariboru in drugih omejenih spornih krajih. Pri tem pa seveda ni zadel ni imel v mislih Primorske, kjer bi bil plebiscit v škodo Italije in zanj usoden. Italija je bila že takrat nasprotna vsakemu povečanju jugoslovanskega državnega ozemlja in je spoznala, da za zahtevo po Celovški kotlini Jugoslavija ograža imperialistične interese Italije.

Jugoslavija je bila proti plebiscitu tudi zaradi tega, ker je doslej veljalo povsod pravilo, da se plebiscit predpade v deželah, kjer je domoljubno, kateri narodnosti pripada njeno prebivalstvo. Glede na ni moglo biti, saj je se pred nedavnim živelo na tem ozemlju 100.000 Slovencev in samo 12.000 Nemcev. Tudi ob času mirovne pogodbe izkazuje veliko večino Slovencev na tem ozemlju.

Prav tako niso bile dane možnosti pravičnega plebiscita z oziranjem na narodno zavest in svobodno izražanje volje. Slovinci,

DR. FRANC PETEK, POLITIČNI VODITELJ KOROŠKIH SLOVENCEV V DOBI PARLAMENTARNE AVSTRIJE IN SEDAJ PREDSEDNIK OSVOBODILNE FRONTE ZA KOROŠKO.

